

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D44 68 11 ก.ย. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น การประชุม SCO 2025	การสร้างโลกพหุอำนาจ Multipolar World และ Global Governance Initiative	
ประเด็นสำคัญ	- การประชุมสุดยอดองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ - โลกพหุอำนาจกับการท้าทายระเบียบโลกเดิม - Global Governance Initiative: ระเบียบโลกใหม่ภายใต้จีน - SCO Development Bank และ “Electro-Yuan - มุมมองเชิงภูมิรัฐศาสตร์: จีน–รัสเซีย–อินเดีย - โอกาสและความท้าทาย - ผลกระทบต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย	



การประชุมสุดยอดองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization – SCO) ประจำปี 2025 ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองเทียนจิน ประเทศจีน ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม – 1 กันยายน 2025 กลายเป็นเวทีทางการทูตที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระเบียบโลกได้อย่างชัดเจนยิ่งกว่าครั้งใดที่ผ่านมา ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ใช้เวทีนี้ประกาศแนวคิด “Global Governance Initiative” พร้อมย้ำถึงความจำเป็นในการสร้าง “โลกพหุอำนาจ” (Multipolar World) แทนที่ระเบียบโลกแบบขั้วเดียวที่ถูกครอบงำโดยสหรัฐฯ ตลอดช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา หลังสิ้นสุดสงครามเย็น

การเคลื่อนไหวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยปราศจากบริบท หากแต่เป็นผลพวงของความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและจีนที่แข่งขันกันทั้งทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การทหาร และอุดมการณ์ทางการเมือง การประชุม SCO ในครั้งนี้จึงเป็นมากกว่าเพียงการหารือระดับภูมิภาค หากแต่เป็นการส่งสัญญาณถึงความพยายามจัดวาง “โครงสร้างใหม่ของโลก” ที่สะท้อนการเบียดเสียดของอำนาจและบรรทัดฐานสากล

โลกพหุอำนาจกับการท้าทายระเบียบโลกเดิม

นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น โลกอยู่ภายใต้ระเบียบที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำแต่เพียงผู้เดียว ระบบเศรษฐกิจโลกพึ่งพา “Dollar Hegemony” ผ่านสถาบันการเงินระหว่างประเทศอย่าง IMF และธนาคารโลก ขณะที่ความ

มันคงระดับภูมิภาคถูกประคับประคองด้วย NATO และเครือข่ายพันธมิตรทางทหารของสหรัฐฯ ระเบียบดังกล่าวสร้างเสถียรภาพในระดับหนึ่ง แต่ก็ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาและโลกใต้ (Global South) รู้สึกถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง แนวคิดโลกพหุอำนาจที่ SCO ผลักดัน จึงเป็นการปฏิเสธไม่ยอมรับระบบแบบ Unipolar Order โดยมองว่าระเบียบดังกล่าวไม่สะท้อนผลประโยชน์ร่วมของนานาชาติ และกลายเป็นเครื่องมือกีดกันมากกว่าการสร้างสรรค์ สถาปัตยกรรมที่ SCO วาดไว้คือโลกที่ “ไม่มีใครครอบงำใคร” แต่ทุกฝ่ายมีสิทธิออกเสียงและกำหนดอนาคตร่วมกัน ที่สำคัญ SCO ไม่ใช่แค่การประชุมในเชิงสัญลักษณ์ แต่กำลังค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ “สถาบันคู่แข่ง” ของตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การพัฒนา หรือความมั่นคง การประชุมปี 2025 แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจะสร้างสถาบันที่ยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องอิงโครงสร้างที่สหรัฐอเมริกาออกแบบไว้

Global Governance Initiative: ระเบียบโลกใหม่ภายใต้จีน

การประกาศ “Global Governance Initiative” ของสี จิ้นผิง ถือเป็นหัวใจของการประชุม SCO ครั้งนี้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วยสามเสาหลักที่สะท้อนวิสัยทัศน์ของจีนต่อระเบียบโลก ได้แก่ 1. การสร้างพหุภาคีที่แท้จริง (True Multilateralism) โดยจีนเชื่อว่าสถาบันระหว่างประเทศที่มีอยู่ถูกรอบงำด้วยผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจตะวันตก และไม่ได้สะท้อนเสียงของประเทศกำลังพัฒนา จีนจึงเสนอให้ SCO เป็นเวทีที่ Global South มีสิทธิในการกำหนดกฎเกณฑ์ 2. การผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ โดยเฉพาะพลังงานสะอาดและเศรษฐกิจดิจิทัล สี จิ้นผิง ย้ำว่าการพัฒนาแบบยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต้องเป็นหัวใจของระเบียบโลกใหม่ และ SCO จะเป็นแพลตฟอร์มสนับสนุนโครงการโซลาร์และพลังงานลมในเอเชียกลาง รวมทั้งสร้างเครือข่ายดิจิทัลที่ไม่ขึ้นกับเทคโนโลยีตะวันตก 3. การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยไม่อิงกับพันธมิตรทางทหารแบบตะวันตก แต่เน้นความมั่นคงแบบไม่ก่อให้เกิดการแบ่งขั้ว การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติกลายเป็น “พันธกิจร่วม” ของสมาชิก แม้จะดูเป็นการสร้างความร่วมมือ แต่หากพิจารณาในเชิงลึก ยุทธศาสตร์นี้สะท้อนความพยายามของจีนที่จะยกระดับจาก “ผู้เล่น” สู่ “ผู้สร้างกฎ” (Rule-Maker) บนเวทีโลก

SCO Development Bank และ “Electro-Yuan”

อีกหนึ่งประกาศสำคัญจากการประชุมครั้งนี้คือการผลักดันการก่อตั้ง “SCO Development Bank” และการขยายกลไกของ SCO Interbank Consortium ซึ่งมีการอนุมัติวงเงินกู้หลายพันล้านหยวนเพื่อใช้ในโครงการพลังงานเขียวและโครงสร้างพื้นฐานในเอเชียกลาง ที่น่าสนใจยิ่งคือแนวคิดการใช้หยวนเป็นสื่อกลางในการชำระธุรกรรมด้านพลังงานหรือที่ถูกขนานนามว่า “Electro-Yuan” หากแนวคิดนี้ได้รับการสถาปนาอย่างจริงจัง ย่อมเป็นก้าวสำคัญในการลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐในตลาดพลังงานโลก ซึ่งเป็นฐานที่ทำให้ดอลลาร์แข็งแกร่งตลอดหลายทศวรรษ การเคลื่อนไหวดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงการเงินในระดับเทคนิค หากแต่เป็นการท้าทายต่อแกนกลางของอำนาจสหรัฐ การที่พลังงาน—ทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์—ถูกซื้อขายด้วยสกุลอื่นที่ไม่ใช่ดอลลาร์



เท่ากับการเปิดฉากการสืบทอดของ Dollar Hegemony อย่างไรก็ดี คำถามคือ SCO Development Bank จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นได้เพียงใด การจัดการเรื่องความโปร่งใส หนี้ และธรรมาภิบาลสถาบัน จะเป็นตัวชี้วัดว่าสถาบันใหม่นี้จะกลายเป็นคู่แข่งจริงของธนาคารโลกและ IMF หรือเป็นเพียงกลไกชั่วคราวที่ไม่ยั่งยืน



มุมมองเชิงภูมิรัฐศาสตร์: จีน-รัสเซีย-อินเดีย

อีกมิติที่ทำให้ SCO 2025 มีความสำคัญคือการรวมตัวกันของสามมหาอำนาจเอเชีย จีน รัสเซีย และอินเดีย การที่นายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดี เดินทางเยือนจีนเป็นครั้งแรกในรอบเจ็ดปี แม้ยังมีข้อพิพาทชายแดน ถือเป็นการส่งสัญญาณว่ามีความพยายามหาทางปรับสมดุลความสัมพันธ์ รัสเซียซึ่งอยู่ภายใต้แรงกดดันจากตะวันตกหลังการทำสงครามยูเครน

ย่อมสนับสนุนโลกพหุอำนาจเต็มที่ ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน เห็นว่า SCO คือเวทีสร้างพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ใหม่ที่ช่วยลดการพึ่งพาตะวันตก ขณะที่อินเดีย แม้ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหรัฐและพันธมิตร Quad แต่ก็อาจปฏิเสธการเข้าร่วมใน SCO ที่เปิดโอกาสเชื่อมโยงเศรษฐกิจและความมั่นคงกับเอเชียกลาง ภาพที่เห็นคืออินเดียพยายามรักษายุทธศาสตร์ “multi-alignment” หรือการเชื่อมสัมพันธ์หลายขั้ว เพื่อไม่ให้ตนเองถูกบีบให้เลือกข้าง การตัดสินใจของอินเดียจึงมีนัยต่อภูมิรัฐศาสตร์เอเชียแปซิฟิก เพราะสะท้อนการดิ้นรนของประเทศขนาดใหญ่ที่ต้องการรักษาอิสระท่ามกลางการแบ่งขั้วที่ชัดเจนขึ้น

โอกาสและความท้าทาย

แม้ SCO และ Global Governance Initiative จะสร้างความหวังใหม่ให้กับหลายประเทศ แต่เส้นทางข้างหน้ามีทั้งโอกาสและความท้าทาย ในด้านโอกาส SCO เสนอพื้นที่ใหม่ให้ Global South ได้มีเวทีต่อรองมากขึ้น โครงการพลังงานเขียวและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานอาจช่วยยกระดับศักยภาพการพัฒนาของประเทศในเอเชียกลาง ขณะเดียวกัน การพยายามสร้างสถาบันการเงินใหม่ยังเป็นทางเลือกที่ลดการพึ่งพาตะวันตกโดยตรง ทว่าความท้าทายคือความไม่เป็นเอกภาพในหมู่สมาชิก SCO ความตึงเครียดจีน-อินเดีย หรืออินเดีย-ปากีสถาน อาจขัดขวางการสร้างเชื่อมั่นในระยะยาว อีกทั้งการจัดการหนี้และความโปร่งใสของโครงการขนาดใหญ่ยังเป็นข้อกังวลสำคัญ หาก SCO Development Bank กลายเป็นเวทีสร้าง “Debt Trap” แบบที่หลายประเทศกังวลใน Belt and Road Initiative ความน่าเชื่อถือก็จะลดลงทันที

ผลกระทบต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และไทย

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประชุม SCO 2025 เป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย หาก SCO สามารถสร้างสถาบันทางการเงินและโครงสร้างพลังงานที่มีเสถียรภาพได้จริง ASEAN อาจได้ประโยชน์จากการเข้าถึงทุนและโครงการพัฒนาใหม่ อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของ SCO ก็อาจทำให้ภูมิภาคถูกกดดันให้เลือกข้างระหว่างมหาอำนาจ ในกรณีของไทย การรักษาสมดุลระหว่างสหรัฐและจีนยิ่งท้าทายมากขึ้น หาก SCO และ

Global Governance Initiative สามารถสร้างแรงดึงดูดต่อประเทศในภูมิภาค ไทยจะต้องวางยุทธศาสตร์การทูตที่เน้น “ความยืดหยุ่นเชิงยุทธศาสตร์” เพื่อไม่ให้เสียผลประโยชน์จากทั้งสองฝ่าย

การประชุม SCO 2025 เป็นมากกว่าการรวมตัวของประเทศสมาชิก แต่เป็นการประกาศเจตนารมณ์ว่าระเบียบโลกแบบขั้วเดียวที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำไม่ใช่คำตอบอีกต่อไป แนวคิดโลกพหุอำนาจและ Global Governance Initiative ของสี จิ้นผิง คือความพยายามสร้างทางเลือกใหม่ที่สะท้อนผลประโยชน์ของ Global South และลดการครอบงำของดอลลาร์และสถาบันการเงินตะวันตก คำถามที่สำคัญคือ SCO จะสามารถแปรแนวคิดให้เป็นสถาบันที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือได้จริงหรือไม่ หากทำได้ โลกอาจก้าวเข้าสู่ระเบียบใหม่ที่มหาอำนาจหลายฝ่ายมีบทบาทร่วมกัน แต่หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือความไม่เป็นเอกภาพและความโปร่งใสได้ SCO ก็อาจเป็นเพียงสัญลักษณ์ของการท้าทาย โดยไม่สามารถแทนที่ระเบียบโลกเดิมได้จริง ไม่ว่าจะอย่างไร การประชุมครั้งนี้ได้จารึกไว้แล้วว่าโลกไม่ได้เดินไปในทิศทางที่มีขั้วเดียวอีกต่อไป หากแต่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคของการแสวงหาสมดุลใหม่ ที่ทุกฝ่ายต้องปรับตัวท่ามกลางความผันผวนและการเปิดเสรีของอำนาจในศตวรรษที่ 21

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.กก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/355987> จีนต้อนรับ 20 ผู้นำโลก ประชุมความร่วมมือ SCO 2025
2. <https://www.youtube.com/watch?v=RYSihoWd-Tk> ส่องประชุม SCO 2025 : จีนเสริมบาร์มีที่ใหญ่ นำโลกด้านสหรัฐฯ
3. <https://www.infoquest.co.th/2025/526735> In Focus: ส่องไฮไลต์ประชุม SCO เมื่อจีน-อินเดีย-รัสเซีย ผงาดขั้วอำนาจใหม่ด้านตะวันตก
4. <https://www.bbc.com/thai/articles/c4ngzqz9k9eo> องค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้คืออะไร เข้ามหาอำนาจโลกได้หรือไม่ ?
5. https://www.matichon.co.th/foreign/news_5346403 People in Focus : ส่องกลไก ‘ความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (SCO)’